

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ЦЕНТР «ДОШКОЛЬНОЕ ДЕТСТВО»

**ЕРТЕ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫ СЕНСОМОТОРЛЫҚ ДАМЫТУ
БАҒДАРЛАМАСЫ**

**ПРОГРАММА
СЕНСОМОТОРНОГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА**

Нур-Султан
2019

*Қазақстан республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы базасында
әзірленген*

Ерте жастағы балаларды сенсомоторлық дамыту бағдарламасы,
Астана, 2019 - 26 бет.

Рецензенты:

С. Жиенбаева, п.ғ.д.;

Ф. Омарбекова меңгеруші;

Б. Аймаханова әдіскер.

Ерте жастағы балаларды сенсомоторлық дамыту бағдарламасы аталған жаста танымдық дамудың дайындық деңгейін арттыру мақсатында әзірленді.

Аталған Бағдарлама мектепке дейінгі ұйымдардың ерте жас топтарындағы педагог қауымға, ата-аналарға, «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» мамандығы бойынша ЖОО мен колледждердің студенттеріне арналған.

Бағдарлама ҚР Білім және ғылым министрлігі «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығының ғылыми-әдістемелік кеңесінде қаралып, ұсынылған (2019 ж. 4 сәуірдегі № 3 хаттама).

*«Мектепке дейінгі балалық шақ»
республикалық орталығы, 2019ж.*

1-тарау. Түсіндірме жазба

1. Ерте жастағы балаларды сенсомоторлық дамыту бағдарламасы (бұдан әрі-Бағдарлама) Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына және Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасына сәйкес мектепке дейінгі жаста танымдық дамудың дайындық деңгейін арттыру мақсатында әзірленді.

2. Ерте жастағы балаларды сенсомоторлық дамытудың өзектілігі жас және психологиялық, физиологиялық ерекшеліктерге байланысты. Бұл жаста баланың үлкен ми сыңарлары қыртысының қызметі тез дамиды, қоршаған ортаны тануда мүмкіндіктерін кеңейтетін сезім мүшелері жетіледі. Қоршаған ортаны тану заттар мен құбылыстарды қабылдаудан басталады. Қабылдаудың негізінде баланың тілі дамиды және басқа да таным процестері (есте сақтау, ойлау, қиял) қалыптасады.

3. Бағдарламаның мақсаты: ерте жастағы балалардың сенсомоторлық дағдыларын қалыптастыру, заттар мен құбылыстарды қабылдай білуге, оларға тән сыртқы қасиеттерін бөліп көрсетуге, заттармен әрекет ету тәсілдерін анықтауға үйрету, сондай-ақ жалпы және ұсақ моториканы дамыту және танымдық белсенділікті ынталандыру.

4. Бағдарламаның міндеттері:

- көру, есту, сезіну, иіс және дәм сезу анализаторларын дамыта отырып, сенсорлық қабылдауды белсендіру;

- ұсақ және жалпы моториканы дамыту үшін заттық-кеңістіктік дамытушы орта құру;

- мектеп жасына дейінгі балаларды сенсомоторлық дамыту және сенсорлық эталондарды меңгерту;

- көру-қимылдау үйлесімділігін қалыптастыру;

- ерте жастағы балаларды сенсомоторлық дамыту мәселелері бойынша ата-аналарға педагогикалық көмек көрсету.

5. Күтілетін нәтижелер Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері жүйесінде ұсынылады.

6. Бағдарламаның мазмұны ерте жастағы балалардың дене және психологиялық дамуының келесі жас кезеңдерін қамтиды:

бөбек жасы - туғаннан бастап 3 жасқа дейін:

нәрестелік жас- туғаннан бастап 1 жасқа дейін;

ерте жас – 1 жастан 2 жасқа дейін (ерте жас тобы);

кіші жас – 2 жастан 3 жасқа дейін (бірінші кіші топ).

1-тарау. НӘРЕСТЕЛІК ЖАС

туғаннан бастап 1 жасқа дейін

Балалар өмірінің алғашқы жылы сапасы жағынан бір-бірінен айырмашылығы бар төрт кезеңнен тұрады:

туғаннан 2,5-3 айға дейін;

2,5-3 айдан 5-6 айға дейін;

5-6 айдан 9-10 айға дейін;

9-10 айдан 12 айға дейін.

Туғаннан бастап 2,5-3 айға дейін

Қабылдауды жетілдіру

Баяу қозғалатын ойыншықты көздерімен қадағалай білу үшін жағдайлар жасау (10-15 күндей).

Балада ілініп тұрған ойыншыққа, өзімен жылы сөйлесіп тұрған ересектің жүзіне назар салуды (20 тәулікке жақын), жүзіне алғашқы күлкіні үйіре білуді (1 айға жақын) қалыптастыру.

Баланы тік ұстап, онымен жылы сөйлесу (2 айда). Манеждің айналасындағы сөйлеушілер мен баяу қозғалған ересектерді, оның дауысын, жақын арадағы түрлі дыбыстарды, баяу әнді тыңдауды қадағалай білуді қалыптастыру (3 айда). Балада «жандану кешенін» шақыру (жымию, гуілдеу және т.б.).

Ересектің қолдарында тік қалыпта тұрған баламен көздерін шоғырландырып және күлуге баулып сөйлесу. Алғашқы дыбыстарды айтуға, ересектердің тілдесулерін тыңдауға үйрету.

Қимылдарды дамыту

Басын көлденең және тік қалыпта ұстай білуін дамыту. Баланы ішімен жатқызу, кішкене қолға алу (туғаннан 1 айға дейін).

Аяқтарын тіреуді дамыту үшін қатты беткейдің үстін аяқтарымен тіреп серпуін дамыту. Сәбидің қолтығынан көтеру (2,5-3 айдан).

Заттармен әрекеттерді дамыту

Қарапайым қимылдарды дамыту үшін жағдайлар жасау (1,5-2 айдан бастап ойыншықтарды ілу).

Баланың кеудесінің тұсында ілініп тұрған ойыншықты алу және ұстай білуді қалыптастыру (2-3 айда).

2,5-3 айдан 5-6 айға дейін

Қабылдауды жетілдіру

Балалардың көріп және естіп жауап беруін бекіту және байыту.

Көзқарасымен, басын бұрып дыбыс көзін табуға ұмтылуын ынталандыру (сөйлейтін ересек, дыбысты ойыншық және с.с.).

Қозғалатын нысандарды қадағалауды, әр түрлі қалыпта (шалқасынан, ішімен жатып; ересек адамның қолында тұрып) қозғалмайтын заттарға көзқарасын шоғырландыра білуді жетілдіру.

Әртүрлі заттардан шығатын дыбыстарды тыңдауға баулу.

Жылы және әндетіп сөйлеп, оған күліп оның жағымды жауабын алу.

Балада көріп, естіп, бағдарлап жауап беру әсерінен жаңа біліктердің: төмен ілінген ойыншықты қозғау, оны ұстап алуға, ұстап сипауға ұмтылдыратын жаңа біліктер қалыптастыру (3-4 айда).

Бала мақсатты бағытталып ойыншыққа ұмтылып, оны алу және ұстап тұру, онымен алдау (4 айда) жағдайларында қолдардың көру-қозғау үйлесімділігін дамыту.

Қимылдарды дамыту

Ойыншықты алуға және ұстап тұруға түрткі бола отырып, қимылдарды дамыту (3-4 айда). Түзетілген қолдардың алақандарына сүйеніп, ішімен жата білуге жаттықтыру (4-5 айда).

Еңбектеуге үйрету. Денесінің кеуде тұсын көтеру және ұстап тұруды, жан-жағына (4 айда), ішінен арқасына (5 айда) арқасынан ішіне (6 айда) домалауды орындауға жаттықтыру.

Аяқтарды тіреуді дамытуды, баланы қолтығының астынан тік ұстауды, аяқтарын қойып және аяқтарын тіреп көтерілуге итермелеу. Қатты нәрсеге аяқтарын тіреуді үйрету (5 айда).

Заттармен әрекеттерді дамыту

Балаға ойыншықты алып, онымен алдауға көмектесу (3-4 айда).

Түрлі қалыпта ойыншықтарды ала білуді, әр қолына бір ойыншықтан алуды дамыту (4-5 айда).

Ересектің қолынан ойыншықты алу (5 айда), оны бір қолынан екінші қолына салуды үйрету (6 айда).

5-6 айдан 9-10 айға дейін

Қабылдауды дамыту

Көру, есту, сипау анализаторлары арқылы баланың қабылдауын дамыту. Өртүрлі пішіндегі және түрлі материалдан жасалған заттарды қолдану арқылы зейінді дамытуға, боялған және ашық түсті ойыншықтарды, ыдыстарды және басқаларды эстетикалық қабылдауға мүмкіндік беру.

Қолдардың үйлесімділігін (кез-келген қалыптағы ойыншықтарды алуды және ұстай білуді), ойыншықты, затты ұстауды (еңбектеуге және одан әрі жүруге дайындау) дамыту.

Қимылдарды дамыту

Еңбектеуде, орнынан тұруда, аяқтарын басуда қимылдарды дамыту.

Еңбектеуге үйрету, ойыншықтың көмегімен өзіне шақыру (6 айдан бастап).

Белсенді еңбектей білуді қалыптастыру (7 айдан бастап).

Жатқан қалпынан өздігінен тұра білуді, отыруды, тепе-теңдікті сақтай отырып, тіреудің көмегімен тұру және отыруға (8 айда) жаттықтыру.

Тіреуді қолдарымен ұстап адымдай, бір заттан екінші затқа көшуді, төбешікке өрмелеуді және түсуді, заттардың арасынан еңбектей білуді (8-9 айда) дамыту. Тіреуден ұстап баспалдақтың бойымен төбеге көтерілу (9 айдан бастап).

Балалардың шағын тобымен ойын сабақтар. Ересектермен бірлесіп әртүрлі дыбыстармен ырғақты қимылдары орындауға үйрету (қолдарын көтеру, түсіру, аяқтарын бүгу, ашу). Өздігінен қимылдарды ынталандыру.

Заттармен әрекеттерді дамыту

Әртүрлі қимылдарды алдымен көрсету бойынша, сосын ересектің сөзі бойынша орындай білуді дамыту (5-7 айда).

Заттармен олардың қасиеттеріне сәйкес әрекет ете білуді қалыптастыру. Түрлі ойыншықтармен қамтамасыз ету (8-10 айда).

Қолдың саусақтарының ұсақ моторикасын және қимылдарын дамыту. Балалардың шағын тобымен ойын сабақтар. Доптармен, шығыршықтармен және басқалармен жалпы ойындарды ұйымдастыру.

9-10 айдан 12 айға дейін

Қабылдауды жетілдіру

Көру, есту, жанасу түйсіктерін жетілдіріп, сенсорлық қабілеттерін дамытуды жалғастыру. Дөңгелек пішінді заттардың домалайтынын және шегіне жеткен кезде құлайтынын, ал шаршы пішінді заттардың үстіне басқа затты қоюға болатынын және с.с. түсіне білуді қалыптастыру.

Түрлі аспаптардың дыбысталуын тыңдауды ұсыну, түрлі материалдардан жасалған заттарды жаншуға, мыжуға мүмкіндік беру.

Балалардың шағын тобымен ойын сабақтар. Өздері дыбыстау немесе «сөйлейтін» ойыншықтарды ұсыну, түрлі ойын-сауықтарды өткізу.

Қимылдарды дамыту

Бұрын игерілген қимылдарды жаттықтыруды жалғастыру.

Балаларды екі қолынан ұстап, кейіннен бір қолынан содан соң қолынан ұстамай өздігінен жүруге үйрету (10-11 айда).

Ойыншықтармен (доптар, шарлар және т.б.), ойын жабдықтарымен (дидактикалық үстелдер, жәшіктер және т.б.) ойындар арқылы қимылдардың үйлесімділігін дамыту.

Балалардың шағын тобымен ойын сабақтар. Балаларды қуанышты эмоциялық күйге бөлеп, әртүрлі ойын-сауықтарды қолдану арқылы тік жүру, қоршаған кеңістікті бағдарлау дағдыларын жетілдіру.

Заттармен әрекеттерді дамыту

Әртүрлі қимылдарды үйретуді жалғастыру. Жағымды нәтижелерге жете отырып, заттық-қатыстық қимылдарды жасауға мүмкіндік беру.

Ересектерге еліктеу бойынша қимылдарды белсендіру.

Ұсақ моториканы жетілдіру үшін қолдардың саусақтарын жаттықтыру.

Балалар тобымен ойын сабақтар. Түрлі топтық тапсырмаларды ұсыну (доптарды тебеміз, пирамидаларды жинаймыз және т.б.).

2-тарау. ЕРТЕ ЖАС

1 жастан 2 жасқа дейін (ерте жас тобы)

Бала өмірінің екінші жылында психофизиологиялық ерекшеліктеріне қарай балалар екі топқа бөлінеді:

- бірінші – 1 жастан 1 жас 6 айға дейін;
- екінші – 1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін.

«Денсаулық» білім беру саласы

«Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде жүзеге асырылады.

Мақсаты: балалардың денсаулығын нығайту, ағзаны шынықтыру, қимылдың негізгі түрлерін дамыту жағдайларымен қамтамасыз ету.

Міндеттері:

- жүру, жүгіру, өрмелеу, лақтыру, секіру, тепе-теңдікті жетілдіруге мүмкіндік беретін негізгі қимыл түрлерін дамыту және үйлестіру;
- денсаулықты нығайтуға мүмкіндік беретін мәдени-гигиеналық дағдыларды қалыптастыру;
- дербестікті, негізгі қимыл түрлері мен гигиеналық, шынықтыру шараларын орындауға құштарлығын тәрбиелеу.

Дене шынықтыру

1 жастан 1 жас 6 айға дейін

Тепе-теңдікте жүру және жаттығу.

Еденде жатқан төсеніш бойымен тікелей бағытта бірінің артынан бірі жүру.

Ересектердің көмегімен тақта бойымен жоғары қарай жүру, еденнен бір ұшын 1015 см көтеріп (тақтаның ені 25 см, ұзындығы 1,5-2 м) және соңына дейін төмен түсу. Жәшіктің төңкерілген түбін жоғары көтеру (50 x 50 x 10 см) және одан түсу. Жердегі арқан арқылы немесе еденнен 5-10 см-ге көтерілген таяқ арқылы аттау.

Еңбектеу, өрмелеу. 2 м-ге дейінгі қашықтыққа жүгіріп өту, арқанның астына түсу (биіктігі 50 см), доғаның астынан өту (диаметрі 50 см). Шағын саты бойымен жоғары, төмен (биіктігі 1 м) өрмелеу.

Домалату, лақтыру. Допты алға (диаметрі 25 см) домалату (отырып, тұрып, бастапқы қалпынан). Допты (диаметрі 6-8 см) төменге, алысқа лақтыру.

1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін

Тепе-теңдікте жүру және жаттығу. Бірінің артынан бірі жүру, еденнен бір ұшы 15-20 см көтеріңкі тақтай бойымен жүру (ені 20 см, ұзындығы 1,5-2 м). Жәшіктің төңкерілген түбін жоғары көтеру (50 x 50 x 15 см) және одан түсіру. Арқан немесе таяқ арқылы еденнен 12-18 см-ге көтеріліп аттау.

Еңбектеу, өрмелеу.

Бөренеден өту (диаметрі 15-20 см), 35-40 см биіктікке көтерілген арқанның астына түсу, доғаға өту (диаметрі 45 см). Шағын саты бойымен жоғары және төмен өрмелеу (биіктігі 1,5 м).

Домалату, лақтыру. Ересектермен жұппен допты домалату (диаметрі 20-25 см), төбешіктен домалату және төбешікке допты ауыстыру.

Допты (диаметрі 6-8 см) оң және сол қолмен 50-70 см қашықтыққа лақтыру.

«Таным» білім беру саласы

«Таным» білім беру саласының базалық мазмұны сенсорика ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде іске асырылады.

Аталған білім беру саласын ұйымдастыруда баланың қоршаған ортаны бағдарлауы кеңейтіледі және байытылады, сенсорлық эталондар жүйесі қалыптасады.

Мақсаты: танымдық қабілеттерді қалыптастыру үшін жағдайлар жасау.

Міндеттері:

- көрнекі-қимылдық ойлауды, есті, қиялды, зейінді, қабылдауды дамыту;
- қоршаған әлем туралы түсініктер мен сенсорлық қабілеттерді қалыптастыру.

Сенсорика

1 жастан 1 жас 6 айға дейін

Балалардың сенсорлық тәжірибесін байытуды жалғастыру. Заттармен қимыл жасауға үйрету: пирамиданың өзегіне бірдей өлшемді 2-3 сақиналарды салу, ересек адамның көмегімен белгілі бір ретпен конустық негізде 2-3 қалпақшадан тұратын пирамиданы жинау; екі қарама-қарсы өлшемді төрт сақинадан пирамиданы жинау; бір орындықты матрешканы ашу және жабу, ұсақ заттарды үлкенге салу және тартып шығару.

Заттармен, олардың көлеміне қарай (үлкен, кішкентай), түсі (қызыл, көк) бағдарлана отырып әртүрлі іс-әрекеттерді жетілдіру (ашу-жабу, жалаңаштау-түсіру, домалату, үтіктеу, байлау, жапсыру. Әр түрлі дидактикалық ойыншықтармен (шаробростар, дидактикалық қораптар, саңырауқұлақтар мен төлкелер және т.б.) әрекет етуге үйрету.

1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін

Балалардың сенсорлық тәжірибесін байытуды жалғастыру. Заттарды көлемі бойынша ажырата білуді дамыту: ересектердің көмегімен 4-5 сақинадан (үлкеннен кішіге дейін), 4-5 қалпақшадан пирамида жинау.

Тиісті формадағы қораптар мен шкатулкаларға қақпақтарды (дөңгелек, шаршы) таңдау іскерлігін қалыптастыру; екі орынды дидактикалық ойыншықтарды (матрешкалар, бөшке) жинау, екі бөліктен (пирамида, алма және т. б.) кесілген суреттерді құрастыру.

Дидактикалық қорапшаның тесіктері бар жазық фигуралары (шеңбер, шаршы, үшбұрыш, тіктөртбұрыш) арақатынасында жаттығу.

Есту зейінін дамытуға арналған дидактикалық ойындар өткізу («Үйде кім тұрады?», «Бізді кім шақырды?») және т. б.).

Төрт түсті (қызыл, көк, сары, жасыл) ажырата білуді дамыту; ересек адамның ұсынысы бойынша белгілі бір түсті заттарды таңдау.

3-тарау. КІШІ ЖАС

2 жастан 3 жасқа дейін (бірінші кіші топ)

«Денсаулық» білім беру саласы

«Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны:

- дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде жүзеге асырылады.

Мақсаты: балалардың денсаулығын нығайту және сақтау, дене дағдылары мен негізгі қимыл түрлерін қалыптастыру.

Міндеттері:

- негізгі қимыл түрлерін: жүру, жүгіру, өрмелеу, лақтыру, секіру, тепе-теңдікті сақтауды дамытуды жетілдіру;

- жалпы дамыту жаттығуларын, қимылды ойындарды, шынықтыру шараларын қолданып, балалардың денсаулығын нығайту;

- салауатты өмір салты туралы алғашқы түсініктерді қалыптастыру.

Дене шынықтыру

Дене шынықтыру

1 Жартыжылдық

Жалпы дамытушы жаттығулар: қолға, денеге, аяққа арналған. Дене жаттығуларын ересектің көрсетуі немесе ауызша нұсқауларына сәйкес орындау, гимнастикалық атрибуттарды мақсаты бойынша қолдануға үйрету.

Негізгі қимылдар

Жүру мен жүгіруде бір-біріне кедергі келтірмеуге үйрету. Педагогтың нұсқауы бойынша көзбен бағдарлай отырып, бірлесіп әрекет етуді үйрету. Ойын түрінде кеңістікте бағдарлай білуді, қимыл белсенділігін, тепе-теңдікті және дене қалыптарын дұрыс дамыту.

Жүру мен жүгіру: шағын және барлық топпен тәрбиешінің артынан тура бағытта, шеңбер бойынша, шашырап жүру; жүруден жүгіруге ауысу. Бір-бірінің артынан жүру және жүгіру: белгі бойынша тапсырмаларды орындап, шеңбер бойынша, белгі бойынша тоқтап жүру, тәрбиешінің белгісі бойынша тапсырмаларды орындап жүру.

Секіру: бір орында тұрып секіру, жіптен, құрсаудан құрсауға секіру; алға қарай ұмтыла екі аяқтап жіптен секіру; орындықтан секіру.

Өрмелеу, еңбектеу: заттардың арасымен төрттағандап (алақанымен, тіземен тіреп) еңбектеу; тура бағытта төрттағандап еңбектеу. Жіптің (40 см.) астымен, доғаның астымен, жіптің астымен топпен төрттағандап еңбектеу.

Лақтыру: тура бағытта доптарды домалату; тәрбиешінің лақтырған добын ұстап алу және оны кері лақтыру (0,5 м.); отырып бір-біріне тура бағытта доптарды домалату; қақпалар арқылы бір-біріне доптарды домалату (2 м.).

Тепе-теңдік сақтау: екі сызықтың арасынан (25 см.) жүру және жүгіру, тақтайдың үстімен, екі сызықтың арасымен, заттардың арасымен (15 см.) жүру.

2 Жартыжылдық

Жалпы дамытушы жаттығулар: қолға, денеге, аяққа арналған. Дене жаттығуларын ересектің көрсетуі немесе ауызша нұсқауларына сәйкес орындау, гимнастикалық атрибуттарды мақсаты бойынша қолдануға үйрету.

Негізгі қимылдар

Педагогтың нұсқауына сәйкес белгілі бір бағытта қозғалыс жасай отырып, бірлесіп әрекет ету дағдыларын қалыптастыруды жалғастыру. Қимыл белсенділігінің түрлеріне үйрету барысында қимылдарды дамыту. Дененің тұрақты қалпын және дене қалыптарын дұрыс сақтау дағдыларын жетілдіру.

Жүру мен жүгіру: шашырап, шеңбер бойынша, заттардан аттап жүру; бірінің соңынан бірі шеңбер бойынша, тапсырмаларды орындай отырып заттардың арасымен, қимылдардың бағыттарын өзгерте отырып жүру.

Секіру: құрсаудан құрсауға секіру; іші толтырылған доптардың арасымен секіру; арқаннан секіру; орындықтан секіру; алға қарай ұмтыла екі аяқтап заттардың арасынан секіру; бір орында тұрып ұзындыққа секіру.

Өрмелеу, еңбектеу: тура бағытта, орындықтың үстімен төрттағандап (алақанымен, тіземен тіреп) еңбектеу, гимнастикалық орындықтың үстімен төрттағандап (алақанымен, тіземен тіреп) еңбектеу; доғаның астымен (40 см) топпен еңбектеу, жіптің астымен (50 см) еңбектеу, еңіс сатыға өрмелеу.

Лақтыру: тура бағытта (1,5 – 2 м.) бір-біріне доптарды домалату, тура бағытта доптарды домалату, екі қолымен жіптен доптарды лақтыру; екі қолымен допты жерге соғу және оны қағып алу, допты жоғары лақтырып, оны екі қолымен қағып алу.

Тепе-теңдік сақтау: тақтайдың, гимнастикалық орындықтың үстімен жүру, қосалқы қадаммен тақтайдың үстімен қырымен жүру; ауыспалы қадаммен жіптен аттап жүру.

«Таным» білім беру саласы

«Таным» білім беру саласының базалық мазмұны сенсорика ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерінде жүзеге асырылады.

Мақсаты: зияткерлік және танымдық қабілеттерін дамыту, балалардың ой-өрісін кеңейту.

Міндеттері:

- сенсорлық тәжірибені байыту;
- заттардың сапасына қызығушылықты тәрбиелеу, қоршаған ортаға деген қызығушылыққа тәрбиелеу;
- танымдық-практикалық дербестікті дамыту, заттармен танымдық белсенділікті және практикалық дағдыларды дамыту.

Сенсорика

1 Жартыжылдық

Ойын сабақтарында аулағышпен, қарпығышпен; ойыншық құралдарын пайдалана отырып, қарпу, ұстау іс-қимылдары практикалық дағдыларын жетілдіру. Балтамен, таяқшалармен, түтіктерді соғып кіргізу, тесік жасау, оған заттарды итеріп кіргізу ойындарында, жұмсақ материалдарды езу және кесу әрекетінде дағдыларды қалыптастыруды жалғастыру.

Үлкен заттарды екі қолмен ұстап, саусақтарымен заттарды ұстауға үйрету; екі қолымен қимыл жасай отырып, көру мен қимыл үйлесімділігін дамыту, өзінен допқа дейін қашықтықты дұрыс белгілеу.

Әртүрлі құралдардың көмегімен күрек және қалақшалармен ойындарда сусымалы материалдарды араластыруға, себуге, қазуға үйрету.

Әр түрлі іс-әрекеттегі балалардың сезу тәжірибесін байыту, олардың түсін, көлемін, пішінін көрсете отырып, заттарды зерттеуге ынталандыру. Айналасындағылармен өзара іс-қимыл процесінде терімен сезу, көру, есту түйсігін дамыту. Біртекті заттарды белгілердің бірі бойынша топтастыруға үйрету (көлемі, пішіні немесе түсі).

Заттарды бір қасиетке сәйкестендіру дағдыларын қалыптастыру. 6-8 сақинадан тұратын пирамидалармен, текшелермен (4-6), бөшкелермен, көп орынды матрешкалармен (4-6) әрекет ете білуді жетілдіру.

2 Жартыжылдық

Заттарды –құралдарды қолдану дағдыларын жетілдіру.

Әр түрлі түймелермен және ажыратқыштармен, бекіткіштермен, ілмектермен, және т. б. манипуляциялау әрекеттерін дамыту.

Ленталармен, жіптермен және жіп сабақтарын ширату, өру, тоқу - қол қимылдарының дәлдігі мен үйлесімділігін дамытатын іс-әрекеттерді қалыптастыру.

Сенсорлық белгілердің бірі бойынша біртектес заттарды топтастыру, үлгі мен сөздік нұсқауға бағдар жасай отырып тапсырманы орындау дағдыларын жетілдіру.

Біртектес заттарды топтастыру және әр текті заттарды түсі, пішіні, өлшемі бойынша сәйкестендіру білігін бекіту.

Тиісті заттардың атауын ауыстыра отырып, түсін, пішінін, көлемін ажыратып, атай білуге үйрету.

Заттарды 2-3 қасиеттері бойынша салыстыру дағдыларын қалыптастыру (бірдей күрек; үлкен қызыл доп-кішкентай көк доп).

8-12 сақинадан тұратын күрделі формадағы пирамидалармен әрекет ету дағдыларын жетілдіру.

Екі қолдың үйлесімді қимылдарын және саусақтар ұштарының қимылдарын, "көз - қол" сенсомоторлы кеңістік үйлесімділігін дамыту.

МАЗМҰНЫ

Түсіндірме жазба	3
Нәрестелік жас (туғаннан бастап 1 жасқа дейін).....	4-6
Ерте жас (1жастан батап 2 жасқа дейін)	7-8
Кіші жас (2 жастан бастап 3 жасқа дейін).....	9-12
Пайлананылған әдебиеттер.....	26

*Разработаны на базе Республиканского центра «Дошкольное детство»
Министерства образования и науки Республики Казахстан*

Программа сенсомоторного развития детей раннего возраста, Астана, 2019
- 26 стр.

Рецензенты:

Жиенбаева С.Н. д.п.н.;
Омарбекова Ф.К. заведующая;
Аймаханова Б.Т. методист.

Программа сенсомоторного развития детей раннего возраста разработана с целью повышения уровня подготовки познавательного развития к началу дошкольного возраста.

Данная Программа предназначена педагогам дошкольных организаций, работающих с детьми раннего возраста, родителям, студентам ВУЗов и колледжей, обучающихся по специальности «Дошкольное воспитание и обучение».

Методические рекомендации рассмотрены и рекомендованы Научно-методическим советом Республиканского центра «Дошкольное детство» (протокол № 3 от 4 апреля 2019 г.)

Республиканский центр
«Дошкольное детство», 2019 г.

Глава 1 Пояснительная записка

1. Программа сенсомоторного развития детей раннего возраста (далее - Программа) разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом дошкольного воспитания и обучения и Типовой программой дошкольного воспитания и обучения целью повышения уровня подготовки познавательного развития к началу дошкольного возраста.

2. Актуальность сенсомоторного развития детей раннего возраста обусловлена возрастными психологическими и физиологическими особенностями. В этом возрасте интенсивно развиваются функции головного мозга ребенка, совершенствуются органы чувств при котором расширяются его возможности в познании окружающего мира. С восприятия предметов и явлений начинается познание окружающего мира. На основе восприятия начинает строиться речь и формируются другие познавательные процессы (память, мышление, воображение).

2. Цель Программы: формирование сенсомоторных навыков детей раннего возраста, умения воспринимать предметы и явления, выделять присущие им внешние свойства, определяющие способы действий с ними, а также развитие общей и мелкой моторики и стимулирование познавательной активности.

3. Задачи Программы:

- активизировать сенсорное восприятие, стимулируя анализаторы зрительные, слуховые, осязания, обоняния и вкуса;
- создание предметно –пространственной развивающей среды для развития общей и мелкой моторики;
- освоению сенсорных эталонов и сенсомоторное развитие детей дошкольного возраста;
- формирование зрительно-двигательной координации;
- оказание психолого-педагогической помощи родителям по вопросам сенсомоторного развития детей раннего возраста.

4. Ожидаемые результаты представлены системой целей и задач Программы.

5. Содержание Программы охватывает возрастные периоды физического и психического развития детей раннего возраста:

ясельный возраст – от рождения до 3 лет:

- младенческий возраст – от рождения до 1 года;
- ранний возраст – от 1 года до 2 лет (группа раннего возраста);
- младший возраст – от 2 лет до 3 лет (первая младшая группа).

Глава 1. МЛАДЕНЧЕСКИЙ ВОЗРАСТ

от рождения до 1 года

Первый год жизни детей делится на четыре качественно отличающихся друг от друга возрастных периода:

- от рождения до 2,5-3 месяцев;
- от 2,5-3 до 5-6 месяцев;
- от 5-6 до 9-10 месяцев;
- 9-10 до 12 месяцев.

От рождения до 2,5-3 месяцев

Совершенствование восприятия

Создавать условия для умения следить глазами за медленно движущейся игрушкой (10-15 дней).

Формировать умение фиксировать взгляд на подвешенной игрушке, на лице ласково разговаривающего с ним взрослого (к 20 дням), вызывая у ребенка первую улыбку (к 1 месяцу).

Ласково разговаривать с ребенком, держа его в вертикальном положении (2 месяца). Формировать умение следить за разговаривающим и медленно передвигающимся вокруг манежа взрослым (к 3 месяцам), прислушиваться к его голосу, негромкому пению, разнообразным звукам ближайшего окружения. Вызывать у ребенка «комплекс оживления» (яркая улыбка, гуление и так далее).

Разговаривать с ребенком, находящимся в вертикальном положении на руках у взрослого, вызывая сосредоточение взгляда и улыбки. Учить прислушиваться к обращению взрослого, вызывая первые звуки.

Развитие движений

Развивать умение удерживать голову в горизонтальном и вертикальном положении. Класть ребенка на живот, ненадолго брать на руки (с рождения до 1 месяца).

Развивать умение отталкиваться ногами от твердой поверхности для развития упора ног. Поддерживать малыша под мышки в вертикальном положении (2,5-3 месяца).

Развитие действий с предметами

Создать условия для развития элементарных действий (подвешивать игрушки и т.д. с 1,5- 2 месяцев).

Формировать умение брать и удерживать игрушку, которая висит над грудью ребенка (2-3 месяца.)

От 2,5-3 до 5-6 месяцев

Совершенствование восприятия

Закреплять и обогащать зрительные и слуховые реакции детей.

Поощрять попытки находить взглядом, поворотом головы источник звука (разговаривающий взрослый, звучащая игрушка и так далее).

Совершенствовать умение следить за перемещающимися объектами и сосредоточивать взгляд на неподвижных предметах, находясь в разных положениях (лежа на спине, животе; на руках у взрослого).

Побуждать прислушиваться к звукам, издаваемым различными предметами.

Ласково и напевно разговаривая, улыбаясь ему, вызывать положительную ответную реакцию.

Способствовать тому, чтобы под воздействием зрительных, слуховых, ориентировочных реакций у ребенка формировались новые умения: наталкивание на низко висящую игрушку, попытка захватить, ощупать ее (к 3-4 месяцам).

Развивать зрительно-моторную координацию рук в ситуациях, когда ребенок целенаправленно тянется к игрушке, захватывает и удерживает ее, манипулирует ею (к 4 месяцам).

Развитие движений

Развивать движения, побуждая ребенка брать и удерживать игрушку (3-4 месяца). Упражнять умение лежать на животе, опираясь на ладони выпрямленных рук (4-5 месяцев).

Готовить к ползанию. Упражнять в умении поднимать и удерживать верхнюю часть корпуса, выполнять повороты на бок (4 месяца), со спины на живот (5 месяцев), с живота на спину (6 месяцев).

Продолжать развивать упор ног, поддерживать ребенка под мышки в вертикальном положении, побуждая ставить ноги и отталкиваться от опоры. Учить упираться ногами в твердую поверхность (5 месяцев).

Развитие действий с предметами

Помогать ребенку взять игрушку, манипулировать ею (3-4 месяца).

Развивать умение брать игрушку из разных положений, брать в каждую руку по одной игрушке (4- 5 месяцев).

Учить брать игрушку из рук взрослого (5 месяцев), переключать ее из одной руки в другую (6 месяцев).

От 5-6 до 9-10 месяцев

Развитие восприятия

Способствовать развитию восприятия ребенка через зрительные, слуховые, осязательные анализаторы. Развитию внимания через применение предметов разных форм и материалов, эстетическому восприятию красочных и ярких игрушек, посуды и так далее.

Развивать координацию рук (умение брать и удерживать игрушку из любого положения), дотягиваться до игрушки, предмета (готовить к ползанию и в дальнейшем — к ходьбе).

Развитие движений

Развивать движения в ползании, вставании, переступании.

Учить ползать, при помощи игрушек подзывать к себе (с 6 месяцев).

Формировать умение активно ползать (с 7 месяцев).

Упражнять в умении самостоятельно подниматься с лежачего положения, садиться, вставать и опускаться при помощи опоры, сохранять равновесие (к 8 месяцам).

Развивать умение переступать, придерживаясь руками за опору, переходить от одного предмета к другому, вползать и спускаться с горки (8 месяцев), перелезать через предметы (с 8-9 месяцев). Подниматься на горку по лестнице, держась за опору (9 месяцев).

Игры с подгруппой детей. Учить выполнять совместно со взрослыми под различные звуки ритмичные движения (поднимать, опускать руки, сгибать и разгибать ноги). Поощрять самостоятельные действия.

Развитие действий с предметами

Развивать умение выполнять различные действия вначале по показу, затем по слову взрослого (5-7 месяцев).

Формировать умение действовать с предметами в соответствии с их свойствами. Обеспечить различными игрушками (8-10 месяцев).

Развивать мелкую моторику пальцев рук и движений.

Игры-занятия с подгруппой детей. Организовывать общие игры с мячами, кольцами и так далее.

От 9-10 до 12 месяцев

Совершенствование восприятия

Продолжать развитие сенсорных способностей, совершенствуя зрительные, слуховые и тактильные ощущения. Формировать умение понимать, что предметы круглой формы катятся, проваливаются в углубления, а на предметы квадратной формы можно поставить другой предмет и так далее.

Предлагать послушать звучание различных инструментов, давать возможность помять предметы из разных материалов.

Игры с подгруппой детей. Озвучивать самим или предлагать «говорящие» игрушки.

Развитие движений

Продолжать упражнять в ранее освоенных движениях.

Учить детей ходить при поддержке за обе руки, затем за одну руку и без поддержки (10 - 11 месяцев).

Развивать координацию движений через игры с игрушками (мячи, шары и так далее), игровыми устройствами (горка, дидактические столы, ящики и так далее).

Игры с подгруппой детей. Совершенствовать навыки прямохождения, ориентировки в окружающем пространстве через применение различных игр-развлечений, вызывая у детей радостное эмоциональное состояние.

Развитие действий с предметами

Продолжать обучать различным действиям. Способствовать проделыванию предметно-соотносимых действий с достижением положительных результатов.

Активизировать действия по подражанию за взрослыми: «Покатай, покорми».

Упражнять пальцы рук для совершенствования мелкой моторики.

Игры с подгруппой детей. Предлагать различные групповые задания (покатать мячи, соберем пирамидку и т.д.).

Глава 2. РАННИЙ ВОЗРАСТ

от 1 года до 2 лет (группа раннего возраста)

По психофизиологическим особенностям дети второго года жизни делятся на две подгруппы:

- Первая — с 1 года до 1 года 6 месяцев;
- вторая — с 1 года 6 месяцев до 2 лет.

Образовательная область «Здоровье»

Базовое содержание образовательной области «Здоровье» реализуется в организованной учебной деятельности:

- физическая культура.

Цель: обеспечение условий для укрепления здоровья детей, закаливания их организма, развития основных видов движений.

Задачи:

- развитие и координация основных видов движений, способствующих совершенствованию ходьбы, бега, лазанья, бросания, подпрыгивания, равновесия;
- формирование культурно-гигиенических навыков, способствующих укреплению здоровья;
- воспитание самостоятельности, желание выполнять основные виды действия и гигиенические, закаливающие процедуры.

Физическая культура

От 1 года до 1 года 6 месяцев

Ходьба и упражнения в равновесии.

Ходьба стайкой в прямом направлении по лежащей на полу дорожке.

Ходьба с помощью взрослого вверх по доске, приподнятой одним концом от пола на 10-15 см (ширина доски 25 см, длина 1,5-2 м), и вниз до конца. Подъем на опрокинутый вверх дном ящик (50 х 50 х 10 см) и спуск с него. Перешагивание через веревку, положенную на землю, или палку, приподнятую от пола на 5-10 см.

Ползание, лазанье. Ползание на расстояние до 2 м, подлезание под веревку (высота 50 см), пролезание в обруч (диаметр 50 см). Лазанье по лесенке-стремянке вверх и вниз (высота 1 м).

Катание, бросание. Катание мяча (диаметр 25 см) вперед (из исходного положения сидя, стоя). Бросание мяча (диаметр 6-8 см) вниз, вдаль.

От 1 года 6 месяцев до 2 лет

Ходьба и упражнения в равновесии. Ходьба стайкой, ходьба по доске (ширина 20 см, длина 1,5-2 м), приподнятой одним концом от пола на 15-20 см. Подъем на опрокинутый вверх дном ящик (50 х 50 х 15 см) и спуск с него. Перешагивание через веревку или палку приподнятую от пола на 12-18 см.

Ползание, лазанье. Перелезание через бревно (диаметр 15-20 см), подлезание под веревку, поднятую на высоту 35-40 см, пролезание в обруч (диаметр 45 см). Лазанье по лесенке-стремянке вверх и вниз (высота 1,5 м).

Катание, бросание. Катание мяча (диаметр 20-25 см) в паре со взрослым, катание по скату и перенос мяча к скату. Бросание мяча (диаметр 6-8 см) правой и левой рукой на расстояние 50-70 см.

Образовательная область «Познание»

Базовое содержание образовательной области «Познание» реализуется в организованной учебной деятельности сенсорика.

В организации данной образовательной области расширяется и обогащается ориентировка ребенка в окружающем мире, формируется чувственный опыт, совершенствуются ощущения и восприятия.

Цель: обеспечение условий для формирования познавательных способностей.

Задачи:

- развитие наглядно-действенного мышления, памяти, воображения, внимания, восприятия;
- формирование представления об окружающем мире и сенсорных способностей.

Сенсорика

От 1 года до 1 года 6 месяцев

Продолжать обогащать сенсорный опыт детей. Обучать действиям с предметами: нанизывать на стержень пирамидки 2—3 кольца одинакового размера, собирать с помощью взрослого в определенной последовательности пирамидку на конусной основе, состоящую из 2—3 колпачков разных размеров; собирать пирамидку из четырех колец двух контрастных размеров; открывать и закрывать одноместную матрешку, вкладывать меньшие предметы в большие и вынимать их.

Совершенствовать разнообразные действия с предметами (открывать — закрывать, нанизывать — снимать, прокатывать, втыкать, шнуровать, накладывать), ориентируясь на их величину (большой, маленький), цвет (красный, синий). Учить действовать с различными дидактическими игрушками (шаробросы, дидактические коробки, грибки и втулочки со столиками к ним и т.д.).

От 1 года 6 месяцев до 2 лет

Продолжать обогащать сенсорный опыт детей. Развивать умение различать предметы по величине: с помощью взрослого собирать пирамидку из 4—5 колец (от большого к маленькому), из 4—5 колпачков.

Формировать умение подбирать крышки (круглые, квадратные) к коробочкам и шкатулкам соответствующих форм; собирать двухместные дидактические игрушки (матрешки, бочонки), составлять разрезные картинки из двух частей (пирамидка, яблоко и др.).

Упражнять в соотношении плоскостных фигур (круг, квадрат, треугольник, прямоугольник) с отверстиями дидактической коробки.

Проводить дидактические игры на развитие слухового внимания («Кто -в домике живет?», «Кто нас позвал?» и т. д.).

Развивать умение различать четыре цвета (красный, синий, желтый, зеленый); по предложению взрослого отбирать предметы определенного цвета.

Глава 3. МЛАДШИЙ ВОЗРАСТ

от 2 до 3 лет (первая младшая группа)

Образовательная область «Здоровье»

Базовое содержание образовательной области «Здоровье» реализуется в организованной учебной деятельности:

- физическая культура.

Цели: укрепление и охрана здоровья детей; формирование физических навыков и основных видов движений.

Задачи:

- совершенствование основных видов движений: ходьбы, бега, лазанья, бросания, подпрыгивания, равновесия;

- укрепление здоровья детей с использованием общеразвивающих упражнений, подвижных игр, закаливающих процедур;

- формирование начальных представлений о здоровом образе жизни.

Физическая культура

1 Полугодие

Общеразвивающие упражнения: для рук, туловища, ног. Выполнение физических упражнений в соответствии с показом или словесными указаниями взрослого, учить использовать гимнастические атрибуты по назначению.

Основные движения

Побуждать к согласованности в ходьбе и беге, не наталкиваясь друг на друга. Приучать действовать сообща, с опорой на зрительные ориентиры, по инструкции педагога. Развивать равновесие и правильную осанку, двигательную активность в игровой форме, умение ориентироваться в пространстве.

Ходьба и бег: небольшими группами, всей группой в прямом направлении за воспитателем, по кругу, врассыпную; ходьба в чередовании с бегом. Ходьба и бег в колонне по одному: с выполнением задания по сигналу, по кругу, с остановкой по сигналу, с выполнением задания по сигналу воспитателя.

Прыжки: подпрыгивание на месте, перепрыгивание через шнур, из обруча в обруч; на двух ногах, продвигаясь вперед; на двух ногах, перепрыгивая через шнуры; спрыгивание со скамейки.

Лазание: ползание на четвереньках с опорой на ладони и колени, между предметами; ползание на четвереньках в прямом направлении. Подлезание под шнур на четвереньках (40 см.), под дугу на четвереньках, под шнур в группировке.

Метание: прокатывание мяча в прямом направлении; ловля мяча от воспитателя и бросание его обратно (0,5 м.); катание мячей в прямом направлении друг другу сидя; катание мяча друг другу через ворота (2 м.).

Равновесие: ходьба и бег между двумя линиями (25 см.), ходьба по доске, между двумя линиями, между предметами (15 см.).

3 Полугодие

Общеразвивающие упражнения: для рук, туловища, ног. Выполнение физических упражнений в соответствии с показом или словесными указаниями взрослого, учить использовать гимнастические атрибуты по назначению.

Основные движения

Продолжать формировать навык действовать сообща, передвигаясь в определенном направлении, в соответствии с указанием педагога. Развивать движения в ходе обучения разнообразным формам двигательной активности. Совершенствовать навык сохранять устойчивое положение тела и правильную осанку.

Ходьба и бег: враспынную, по кругу, ходьба с перешагиванием через предметы; в колонне по одному по кругу, между предметами с выполнением задания, с изменением направления движения.

Прыжки: перепрыгивание из обруча в обруч, между набивными мячами, через шнуры; спрыгивание со скамейки; прыжки на двух ногах, продвигаясь вперед между предметами; прыжки в длину с места.

Лазание: ползание по прямой, по скамейке на четвереньках, с опорой на ладони и ступни, ползание по гимнастической скамейке с опорой на ладони и колени; подлезание под дугу в группировке (40 см), под шнур 50 см; влезание на наклонную лестницу.

Метание: катание мячей друг другу в прямом направлении (1,5 – 2 м.), прокатывание мяча в прямом направлении, перебрасывание мяча через шнур двумя руками; бросание мяча о землю двумя руками и ловля его, бросание мяча вверх и ловля его двумя руками.

Равновесие: ходьба по доске, гимнастической скамейке, ходьба по доске боком приставным шагом; ходьба с перешагиванием через шнуры, переменным шагом.

Образовательная область «Познание»

Базовое содержание образовательной области «Познание» реализуется в организованной учебной деятельности:

- сенсорика.

Цели: развитие интеллектуальных и познавательных способностей; расширение кругозора детей.

Задачи:

- обогащать сенсорный опыт;
- воспитывать интерес к свойствам предметов; воспитывать интерес к окружающему миру;
- развитие познавательно-практической самостоятельности, развивать познавательную активность и практические навыки с предметами.

Сенсорика

1 Полугодие

Совершенствовать практические навыки в играх-занятиях с сачками, удочками, черпачками действиям зачерпывания, захватывания, цепляния игрушки различными орудиями. Продолжать формировать навыки в играх с молоточками, палочками, трубочками забивать, делать отверстия, проталкивать в них предметы, расплющивать и резать пластичные материалы.

Учить хватать большие предметы двумя руками, распределяя пальцы на предмете; правильно устанавливать расстояние от себя до мяча, развивать зрительно-двигательную координацию, действуя обеими руками.

Учить насыпать, высыпать, копать, перемешивать сыпучие материалы в играх с лопатками и совочками с помощью различных инструментов.

Обогащать чувственный опыт детей в разных видах деятельности, побуждая обследовать предметы, выделяя их цвет, величину, форму. Развивать тактильное, слуховое, зрительное восприятие в процессе взаимодействия с окружающим.

Учить группировать однородные предметы по одному из признаков (величина, форма или цвет).

Формировать навыки соотнесения предметов по одному из свойств.

Совершенствовать умение действовать с пирамидами из 6 - 8 колец, вкладышами кубами (4 - 6), бочатами, многоместными матрешками (4 - 6).

2 Полугодие

Совершенствование навыков использования предметов – орудий.

Развивать действия манипулирования с разнообразными кнопочками и выключателями, креплениями, застежками, шкурками и пр.

Формировать действия, развивающие согласованность и точность движений рук - наматывания-разматывания, плетения, нанизывания в занятиях с лентами, нитками и веревочками.

Совершенствовать навыки группировки однородных предметов по одному из сенсорных признаков, выполнения задания, ориентируясь на образец и словесное указание.

Закреплять умение группировать однородные и соотносить разнородные предметы по цвету, форме, величине.

Учить различать и называть цвет, форму, заменяя названия названием соответствующих предметов; величину контрастную и менее контрастную.

Формировать навыки соотнесения предметов по 2 - 3 свойствам (одинаковые лопатки; большой красный мяч — маленький синий мяч).

Совершенствовать навыки действий с пирамидками сложной формы из 8 - 12 колец.

Развитие координированных движений обеих рук и тонких движений кончиков пальцев, сенсомоторных пространственных координаций «глаз - рука».

СОДЕРЖАНИЕ

Пояснительная записка.....	15
Младенческий возраст (от рождения до 1 года).....	16-18
Ранняя группа (от 1 года до 2 лет).....	19-20
Первая младшая группа (от 2 до 3 лет).....	21-24

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года №319.
2. Закон Республики Казахстан «О правах ребенка в Республике Казахстан» 8 августа 2002 года №345.
3. Государственная программа развития образования и науки РК на 2016-2019 годы, Указ Президента Республики Казахстан от 1 марта 2016 год № 205.
4. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения РК, приказ МОН РК от 31 октября 2018 года №604.
5. Типовой учебный план дошкольного воспитания и обучения, приказ МОН РК от 20 декабря 2012 года № 557.
6. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения, приказ МОН РК от 12 августа 2016 года №499.
7. Послание Президента РК Н.Назарбаева народу Казахстана от 10 января 2018 года «Новые возможности развития в условиях четвертой промышленной революции»
8. Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана от 5 октября 2018 г. «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни»